

Noppeid Raugi küla kohta eelmise sajandi ajalehtedest Meie Maa, Saarte Hääl ning Kommunismiehitaja.

Materjali on kogunud neti-allikatest Linnukivi Madis Uie-Raugist kevad-talvel 2025

Mereõnnetused

1929. a. juulikuu alguses oli merel kõva torm, mis tekitas palju kahju mitmetele laevadele Saaremaal ning Muhus. Nii läks Ameerika tõstelaev „Ressource“, mis oli I maailmasõjas põhjalastud „Slava“ vraki juures tööol, 8. juuli öösel põhjal. Meeskonnal õnnestus ujuda „Slava“ varemetele, kust nad võeti Kuivastust tulnud päästelaeva „Tugev“ pardale ning toimetati Haapsallu. Järgmisel päeval sattus Haapsalu jaht tormi tõttu Raugi sadama silla juures karile, meeskond pääses ning ka jaht saadi madalikult kätte. (*Meie Maa*, 9. ja 11. juuli 1929).

1938. a. jõulude eel läksid 2 Virtsu poissi paadiga merele, aga jäid jäävangi. Järgmisel päeval telefoneeriti Raugi tuletornist, et sealt paistab üks paat jääs. Virtsust sõitis jäälõhkuja „Jüri Wilms“ paadi juurde, kuid see oli tühi. Veidi hiljem märgati, et kaks poisikest sammuvad üle lageda jää laeva poole. Poisid võeti pardale, kus nad jutustasid, kuidas nad kogu öö paadi põhjas purjeriide all külmetasid, ja kuidas nad päeva valgenedes läksid üle jää Kesselaiule, kus kalurid nad vastu võtsid ja kuuma teega soojendasid. (*Päevaleht*, 20. detsember 1938).

Fordi toetus saarlasele

Julian Weldile, kelle alaline elukoht on Muhu-Hellamaa vallas Raugi külas, tuli autokuningas Fordilt kiri, millega ta vastab nooremehe kirjale, lubades saata raha ülikooli astumiseks.

Julian Welt on pärit Leisist, lõpetas möödunud kevadel Saaremaa Ühisgümnaasiumi ja kavatseb õppida edasi õigusteadust. Praegu töötab Welt Suures väinas hukkunud sõjalaeva „Slawa“ lõhkumistöodel. Tuleval sügisel siirdub ülikooli ja järgmisel suvel tahab külastada Fordi, kuna see olevat autokuninga soov. (*Meie Maa*, 20. juuli 1933).

Salapiiritus

Piirivalve oli hädas salakaubanduse levikuga saartel ning korraldas üpris tihti reide.

Raugi külas leiti talu põllule peidetud 100 L salapiirituse ladu. Peremees seda omaks ei tunnistanud, vaid naine ütles selle omale kuuluvat. Teises talus peitis perenaine pudeleid puupinusse ja omale põlle alla põue. (*Meie Maa*, 21. november 1929).

Paar kuud hiljem korraldati uus läbiotsimine sama perenaise juures, siis leiti kaevu juurest 2 kümneliitrist plekknõu, millest üks oli täidetud väljamaa piiritusega, kuna teine vaid lõhnas veel piirituse järele. Perenaine kui „elatanud eit“, kes käsimonopoli ka varasemaltki pidanud, pidi seekord 40.000 sendise tollitrahvi tasuma. (*Meie Maa*, 1. veebruar 1930).

1935. veebruaris kirjutati jälle piirivalve toimetatud läbiotsimisest sama perenaise juures. Seal andis perenaine ise vabatahtlikult välja 2 pudelit välismaa piiritusega, öeldes et tal üldse ei ole. Piirivalvurid aga ei rahuldunud sellega, vaid alustasid majas läbiotsimist. Leitigi kartulikeldrist plekknõu piiritusega. Üldse saadi sel korral kätte 4,6 liitrit välismaa piiritust. Tollinõukogu määras perenaisele 100 krooni tollitrahvi. (*Meie Maa*, 1. veebruar 1930).

Kalapüügist ja kaluritest

Raugi rannas oli hea lestasaak, Et kohapeal tarvilisel määral ostjaid polnud, mindi kala müüma küladesse, võttes 8 marka lesta naelast. (*Meie Maa*, 5. august 1926).

Tamse rannas olevat kehv räimesaak, aga Raugi ja Vahtraste rannas saadud 7-8 mõrra kohta pea 7 külimitu hommikul. (*Meie Maa*, 29. oktoober 1927).

Külmata ja lumeta talv on arukordselt kaua võimaldanud võrkudega kalapüüki. Muhu suure mere äärseis randades – Vahtrastes, Raugil ja mujal on pühade ajal ja ka viimaseil päevil saadud kaunis rahuldavalt haugi ja räimi. Seega oli muhulastel võimalus oma pühade söögilauda ka värskete kaladega varustada. (*Meie Maa*, 9. jaanuar 1930).

Hoopis kriitilisemad oldi aga pealesõjaaegsetes lehtedes.

1948.a. märtsis kirjutati, et vaid üks Raugi kalur on oma normi täitnud. Kiideti aga Raugi talunikke rukkilõikuse ja kartulivõtu osas, oldi saare esimeste hulgas. Samuti oldi tublid maksude tasumise osas. Peale 1949.a. märtsiküüditamist saadi teavitada edukast ja massilisest kalurikolhooside loomisest.

Lõetsa, Lalli ja Raugi kalurid koondusid SUURE VÄINA artelli, valides esinaiseks tubli naiskaluri Juulia Kipper (26. aprill 1949).

Juulia Kipperist kirjutati portreelugu sama aasta novembris, 1949. Suvel juba kiideti Raugi brigaadi, kes ületas kalamüügi normi 108,5% ning jaanipäevaks oli brigaad aastase püügiplaani täitnud esimesena. (*Saarte Hää*, 29. juuni 1949).

Raugi kalurid olid esiti ettevaatlikud kastmõrdade kasutamise osas, aga kui teiste kalurite saak oli tunduvalt suurem, siis alustasid ka nemad kastmõrraga püüdmist. Peale kolhoosikorra kiitmist saab samast ka lugeda, et „...tänu kolhoosnikute üha innukamale tööle kolhoosi huvides, tänu kolhoosi juhatuse üha operatiivsemale juhtimisele võis Suure Väina kolhoos oma liikmetele maksta avansina normipäeva eest 1,3 kg teravilja, 0,5 kg kapsaid ja rubla raha.“ (*Kommunismiehitaja*, 14. november 1950).

Uus tee

Teedevalitsusele.

Mootorsõidukite arvu suurenemine, samuti uued bussiliinid nõuavad ajakohaseid, vastupidavaid teid. Muidugi ka seda, et suuremad asulad oleksid omavahel ühendatud korralike teedega. Kui aga vaadata Muhu saare põhjaosa, siis seal on küll tänaseni olnud endised puuvankri teed Kallaste—Raugi ja Vahtraste küla osas. Rajooni teedeosakonnal ja kohalikel kolhoosidel tuleks siin kiiresti midagi ette võtta, et nimetatud teid parandada ja saaks avada bussiliini Hellamaalt läbi Lõetsa —Vahtraste—Raugi—Kallaste ja Nõmmküla. Hästi annavad end siin kasutada mereäärased kruusamäed. Ainuüksi buldooseriga on võimalik võib-olla 90 protsenti vajaminevast teest valmis ehitada. Küsimust tuleb tõsiselt kaaluda, arvestades kohalike elanike soove bussiliini avamiseks ja ka seda, et vanade teede parandus läheb kallimaks kui uute ehitamine. Ehitusmaterjal on kohapeal osaliselt juba hunnikus, osaliselt on seda vaja buldooseriga lükata. Kuna rajatav tee tuleb peamiselt mere äärde kruusamägedele, ei tee sellele kunagi liiga suurveed ega talvised tuisud. Heaks näiteks on Nõmmkülla ehitatud uus tee, mida peaks ainult jätkama ja kui mitte kohe, siis kõige lähemas tulevikus. (*Kommunismiehitaja*, 5. jaanuar 1961).

„Lugeja kirjutab“ Miks ei kasutata uut maanteelõiku?

Muhu külanõukogu Kallaste, Raugi, Vahtraste, Lõetsa, Lalli ja Lehtmetsa küla elanikud ootasid pikisilmi uue teelõigu valmimist. Möödunud aasta lõpuks see valmiski ja kõik rõõmustasid, et nüüd hakkab ometi autobuss liikuma ka nimetatud külade lähedalt

mööda. Pole ju kerge 5—6 kilomeetri kauguselt jala autobussipeatusse minna, eriti vanematel inimestel. Praktiliselt aga kujunes nii, et autobussi ei saadudki kasutada. Keset talve, siis, kui praegune autobussiliin Tupenurme kaudu oli hangede tõttu suletud, näitasid juhid head tahet ja sõitsid mõned päevad mööda uut teed, kiites: kui hea on sõita! Varsti aga loobuti sellest. Miks? See jäi kohalikele elanikele arusaamatuks. Kas on viga selles, et kilomeetripostid on veel püstitamata? Või ei ole autobaasi juhtkond teadlik, et kuue küla elanikud ootavad kärsitult uue liini avamist või õigemini ümberkorraldamist mööda valminud uut teelõiku. 27. mail 1963 võttis Muhu külanõukogu vastu otsuse juhtida asjaosaliste asutuste tähelepanu sellele, et kõrvaldataks takistused, mis venitavad autobussiliikluse ümberkorraldamist. L. Vapper, Muhu Küla TSN saadik (*Kommunismiehitaja*, 8. juuni 1963).

«Miks ei kasutata uut maanteeõiku?» niisuguse pealkirja all ilmus «Kommunismiehitajas» nr. 68 8. juunil 1963 artikkel, milles sooviti, et autobuss hakkaks liikuma Raugi, Kallaste, Vahtraste, Lõetsa, Lalli ja Lehtmetsa küla lähedalt mööda. Oma vastuses autobussijaama ülem sm. lisop teatab: «Kui autotranspordibaas nr. 11 teeb liinidel ümbermuudatusi, siis koos külanõukogudega. Kuid Muhu külanõukogu ei ole meile vastavat avaldust liini muutmiseks teinud. «Kommunismiehitaja» artiklist selgub, et elanikud seda soovivad. Vastu tulles nende soovile alustab autobuss kurseerimist 15. juunil 1963. a. mööda uut maanteeõiku.» (*Kommunismiehitaja*, 27. juuni 1963).

Tolmuvaba katte sai see teelõik alles käesoleval sajandil. 2016 suvel sai viimaks ka Kallaste-Raugi-Vahtraste-Lõetsa lõik mustkatte.

Veel on kirjutatud Raugi tulepoi lõhkumisest 1931. aastal, Raugi ilmajaamast ja selle tegemistest 1957. aastal.